

Η κυκλοφορία του σημερινού τεύχους της Ουτοπίας συμπίπτει με την πρώτη επέτειο της δεύτερης επιδρομής των ΗΠΑ εναντίον του Ιράκ. Πρόκειται για άλλον έναν πόλεμο εναντίον της «τρομοκρατίας», σύμφωνα με το δόγμα της ηγετικής ομάδας των ΗΠΑ. Και οι πόλεμοι αυτοί, γενικότερα οι πόλεμοι εναντίον του αραβικού κόσμου, εμφανίζονται από την προπαγάνδα ως σύγκρουση της αναπτυγμένης επιστημονικά και τεχνολογικά Δύσης με τους «υποανάπτυκτους» Άραβες, που γίνονται τρομοκράτες επειδή φθονούν τον πλούτο και την κουλτούρα των καπιταλιστικών χωρών. Αλλά η τραγωδία του αραβικού κόσμου οφείλεται στα τεράστια ενεργειακά αποθέματα αυτής της περιοχής, που ήταν και είναι η αιτία των πολιτικών ραδιουργιών και των πολεμικών επεμβάσεων των δυτικών καπιταλιστών ήδη από την εποχή του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Τότε ήταν οι Άγγλοι, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί και ο χάρτης της Εγγύς και Μέσης Ανατολής καθορίστηκε από τα συμφέροντα και το συσχετισμό δυνάμεων των Ευρωπαίων ιμπεριαλιστών. Τότε ήταν οι Ευρωπαίοι. Σήμερα κυριαρχούν οι Αμερικανοί. Και οι τότε και οι σημερινοί πόλεμοι είναι κατακτητικοί, με στόχο την εκμετάλλευση των τεράστιων αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου και τον έλεγχο μιας περιοχής βασικής στρατηγικής σημασίας για την κοσμοκρατορική στρατηγική των ΗΠΑ.

Πόλεμος λοιπόν των «πολιτισμένων» Δυτικών εναντίον των «υποανάπτυκτων» Αράβων, που γίνονται «τρομοκράτες» από φθόνο. Σύγκρουση πολιτισμών και όχι αρπακτικοί πόλεμοι. Είναι γεγονός ότι ο αραβικός κόσμος δεν μπόρεσε να συντονιστεί με την επιστημονική και την τεχνολογική επανάσταση που πραγματοποιήθηκε στην Ευρώπη από την Αναγέννηση και κυρίως από τον 18ο αιώνα. Οι αιτίες της ιστορικής αυτής καθυστέρησης είναι πολλές. Κυριότερες, η δομή των κοινωνιών αυτών, ο ρόλος της θρησκείας, αλλά και η αποικιακή εκμετάλλευση κυρίως από τους Άγγλους και Γάλλους ιμπεριαλιστές. Αλλά επιστημονική και τεχνολογική καθυστέρηση δεν σημαίνει πολιτισμική υποανάπτυξη. Επί πλέον, η επιστημονική και η πολιτισμική επανάσταση της Ευρώπης που αρχίζει από το τέλος του Μεσαίωνα οφείλει πολλά στους Άραβες, που όχι μόνο συνέβαλαν στη διάδοση της αρχαίας ελληνικής επιστήμης και φιλοσοφίας στη Δύση, αλλά ταυτόχρονα μπόλιασαν την Ευρώπη με τον πλούτο της δικής τους επιστήμης και τέχνης.

Η οφειλή της Δύσης στους Άραβες είναι ελάχιστα γνωστή στο ευρύ κοινό και η αποσιώπηση αυτής της οφειλής δεν είναι τυχαία. Θεωρήσαμε συνεπώς χρέος μας να αφιερώσουμε ένα τεύχος της Ουτοπίας στον πολιτισμό των «απολίτιστων» Αράβων. Δηλαδή να αναδείξουμε, με τις περιορισμένες δυνατότητες μας, το χρέος των αρχαίων Ελλήνων στις περισσότερο αναπτυγμένες τότε χώρες της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου. Τη δημιουργική αλληλεπίδραση, στη συνέχεια, της αρχαίας επιστήμης με την επιστήμη των Αράβων. Την ανά-

πτυξη της καθαυτό αραβικής επιστήμης αλλά και της τέχνης. Συγκεκριμένα: στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται δύο άρθρα για την ισλαμική αστρονομία. Ένα άρθρο για τις απαρχές της αλγεβρικής γεωμετρίας, με αφετηρία την ελληνική και την αραβική γεωμετρία. Επίσης ένα άρθρο για τη μεταφορά τεχνογνωσίας από την αρχαιότητα στη Δύση. Τα δύο επόμενα κείμενα αναφέρονται στην αλχημεία και στην αραβική ιατρική. Το υπόλοιπο μέρος του σημερινού αφιερώματος αναφέρεται στη θεωρία της ιστορίας, στην αραβική ποίηση, στην αραβοϊσλαμική τέχνη, και στην αραβική μουσική. Τέλος, ένα άρθρο αναφέρεται στο (σημερινό) ιρανικό κινηματογράφο, και το αφιέρωμα τελειώνει με ένα άρθρο για το ρόλο των Αράβων στη νεότερη και σύγχρονη εποχή. Προφανώς με το σημερινό αφιέρωμα θα ήταν αδύνατο να δώσουμε μια ικανοποιητική εικόνα του αραβικού πολιτισμού. Ελπίζουμε όμως ότι οι μελέτες που δημοσιεύουμε γραμμένες ειδικά για την Ουτοπία θα αποτελέσουν το έναυσμα για μια πληρέστερη γνωριμία μ' αυτόν τον κόσμο και ίσως για το ξεκίνημα μιας δημόσιας συζήτησης.

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται επίσης επίκαιρα κείμενα για την κατάσταση στον αραβικό κόσμο, για την περιστολή δικαιωμάτων με αφορμή την Ολυμπιάδα, για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα, καθώς και ένα σημείωμα για τους αυτόκλητους «υπερασπιστές» του Μαρξ. Τέλος δημοσιεύεται το δεύτερο μέρος της μελέτης των Μπελαντή-Οικονομάκη και –όπως πάντα– το Χρονικό του βιβλίου.

Το σημερινό τεύχος εικονογραφείται με έργα από τον αραβικό πολιτισμό, επιλεγμένα από τη Μαρία Κοκκίνου.

Τα έργα για τον αραβικό πολιτισμό (τοιχογραφία, ζωγραφικές μινιατούρες, χειρόγραφοι καλλιγραφία) επιλέχθηκαν από τα βιβλία:

- L'islam et l'art musulman*, Alexandre Papadopoulos, εκδόσεις Citatelles et mazenod, 2002
Art Calligraphique Arabe, Mohammed Bijelmassi, Addelkébir Khatibi, εκδόσεις Chêne, 1976
Les cinq poèmes de Nezami, Chef-d'oeuvre d'un manuscrit persan du XVII siècle, εκδόσεις Bibliothèque de l'image, 2001
Islam Kunst und architektur, Herausgegeben von Markus Hattstein und Peter Delius, Könemann, 2000
Race and Slavery in the Middle East, Lewis Bernard, Oxford University Press, 1990